

Vadlīnijas

vārda “probiotikas” izmantošanai uztura bagātinātāju marķējumā un reklāmā

Vadlīniju izstrādes datums: 30.11.2025.

Vadlīniju izstrādātājs: Zemkopības ministrija sadarbībā ar Pārtikas un veterināro dienestu, valsts zinātnisko institūtu „Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR”” (turpmāk – BIOR).

Vadlīniju mērķis: veicināt vienotas izpratnes ieviešanu Latvijā, informējot par vārda „probiotikas” lietošanu uztura bagātinātāju marķējumā un reklāmā.

Vadlīnijas attiecas uz uztura bagātinātājiem laišanai Latvijas tirgū. Ja uztura bagātinātāju plānots izplatīt citā Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstī, tad jāpārliciecinās attiecīgās dalībvalsts kompetentajā institūcijā, vai attiecīgajā ES dalībvalstī uztura bagātinātāja marķējumā ir atļauts norādīt vārdu “probiotikas” un vai to ar šādu marķējumu drīkst izplatīt attiecīgajā ES dalībvalstī.

1. Uztura bagātinātāju marķējumā vārdu “probiotikas” var izmantot tikai kategorijas nosaukuma apzīmēšanai, kas raksturo uztura bagātinātāju (*noteikumu Nr. 685 21.2. apakšpunkts*):

1.1. uztura bagātinātāju marķējumā vārdu “probiotikas” kategorijas nosaukuma apzīmēšanai var izmantot tikai tādā gadījumā, ja uztura bagātinātājs satur vismaz 10^7 dzīvotspējīgus mikroorganismus (koloniju veidojošo vienību) ieteicamā dienas devā no viena celma;

Piemēri kategorijas nosaukuma “probiotikas” izmantošanai uztura bagātinātāju marķējumā:

Uztura bagātinātājs ar probiotikām.

Uztura bagātinātājs ar vitamīnu D, cinku un probiotikām.

Uztura bagātinātājs ar probiotikām un augu ekstraktiem.

Uztura bagātinātājs. Probiotikas.

Uztura bagātinātājs. Vitamīns D, cinks un probiotikas.

Uztura bagātinātājs. Probiotikas un augu ekstrakti.

1.2. marķējumā obligāto pārtikas informāciju sniedz skaidri redzamā vietā tādā veidā, lai tā būtu skaidri saskatāma, salasāma un neizdzēšama. Tā nav paslēpta, nomaskēta, padarīta nesvarīgāka vai pārtraukta ar jebkādu citu rakstveida vai attēlu formā sniegtu informāciju vai jebkādiem citiem iestarpinājumiem (*Regulas Nr. 1169/2011 13. pants*);

1.3. ja uztura bagātinātāju marķējumā izmanto kategorijas nosaukumu “probiotikas”, to nedrīkst izcelt, piemēram, grafiski, ar dažādiem burtu fontiem, burtu lielumiem, krāsām vai pievienotiem attēliem (ilustrācijas, jebkāda veida simboliski atveidojumi vai tamlīdzīgi).

2. Ja uztura bagātinātāju marķējumā ir izmantots kategorijas nosaukums “probiotikas”, tad marķējumā:

2.1. sastāvdaļu sarakstā norāda pievienoto dzīvotspējīgo mikroorganismu ģints, sugas un celma zinātnisko nosaukumu latīņu valodā.

Biežāk lietotie mikroorganismu ģinšu pārstāvji uztura bagātinātājos ir *Lactobacilli*, *Bifidobacteria*, *Bacillus*, *Enterococci*, *Saccharomyces* u.c.

Piemēri dzīvotspējīgo mikroorganismu ģints, sugas un celma norādīšanai sastāvdaļu sarakstā:

Lactobacillus acidophilus (HA-122)

Lactobacillus rhamnosus LGG

Bifidobacterium animalis subsp. lactis CECT 8145

Lactobacillus plantarum PXN 47

Lactobacillus paracasei Lpc-37

Bifidobacterium breve BR03

2.2. norāda dzīvotspējīgo mikroorganismu (koloniju veidojošo vienību) skaitu ieteicamā dienas devā.

Saskaņā ar marķējumā norādīto uzglabāšanas režīmu, līdz uztura bagātinātāja derīguma termiņa beigām dzīvotspējīgo mikroorganismu skaitam jānodrošina 0,5 log nenoteiktība.

3. Uztura bagātinātāju marķējumā nav atļauts norādīt:

3.1. norādi, ka uztura bagātinātājs novērš, ārstē vai izārstē slimības, vai minēt šādu iespēju, kā arī jebkuras tiešas vai netiešas norādes, ka līdzsvarots un daudzveidīgs uzturs nespēj nodrošināt pietiekamu uzturvielu daudzumu (*Noteikumu Nr. 685 24.1.apakšpunkts*);

3.2. norādes “satur probiotikas”, “probiotiska ietekme” vai līdzīgu informāciju, ko varētu uzskatīt par veselīguma norādi. Atsauces uz uzturvielas vai uztura bagātinātāja vispārēju, nekonkrētu labvēlīgu ietekmi uz labu vispārējo veselību, labsajūtu var izdarīt tikai kopā ar īpašu veselīguma norādi (*ietverta Regulas Nr. 1924/2006 13. un 14. pantā minētajos sarakstos*). Veselīguma norādi ir atļauts izmantot uztura bagātinātāju marķējumā tikai tad, ja tā ir autorizēta (atļauta) lietošanai un atrodama ES Veselīguma norāžu reģistrā;

3.3. norādes, kas pauž informāciju, ka probiotikas palīdz uzturēt zarnu mikrofloras līdzsvaru, jo to uzskata par veselīguma norādi un to ir atļauts izmantot uztura bagātinātāju marķējumā tikai tad, ja tā ir autorizēta (atļauta) lietošanai un atrodama ES Veselīguma norāžu reģistrā;

Gadījumā, ja uzņēmējs vēlas lietot marķējumā jaunu, līdz šim neregistrētu veselīguma norādi, ir jāsaņem Eiropas Komisijas atļauja. Pirms dokumentu iesniegšanas ir ieteikums konsultēties ar Latvijas kompetento iestādi BIOR. Ar jaunas veselīguma norādes iesniegšanas procesu var iepazīties BIOR mājas lapā:

<https://bior.lv/lv/funkcijas/veseliguma-un-uzturvertibas-norades/jaunas-norades-iesniegšanas-process/>

4. Šo vadlīniju 1. un 3. punktā minētie nosacījumi attiecas arī uz reklāmā sniegto informāciju.

5. Vadlīnijās lietotā terminoloģija:

5.1. probiotikas – dzīvi mikroorganismi, kas lietoti atbilstošā daudzumā, labvēlīgi ietekmē saimniekorganisma veselību (*Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO)/Pasaules veselības organizācija (WHO)*);

5.2. uztura bagātinātāji – pārtikas produkti parastā uztura papildināšanai koncentrētu uzturvielu (vitamīnu un minerālvielu) veidā vai citas vielas, kurām ir uzturvērtība vai fizioloģiska ietekme, atsevišķi vai kombinācijās. Uztura bagātinātājus realizē noteiktās devās kapsulās, pastilās, tabletēs, dražejās un citos līdzīgos veidos, pulvera maisiņos, ampulās, pilināmās pudelītēs un citā līdzīgā šķidruma un pulvera veidā, kas paredzēts lietošanai mazā un nomērītā daudzumā (*Noteikumi Nr. 685 6.punkts*);

5.3. marķējums – teksti, ziņas, preču zīmes, zīmolvārdi, attēls vai simbols, kas ir saistīti ar pārtikas produktu, atrodas uz jebkura iepakojuma, dokumenta, uzraksta, etiķetes, aptveres vai uzlīmes, kura pievienota šādam produktam vai attiecas uz to (*Regula Nr. 1169/2011 2. panta 2. punkta j) apakšpunkts*);

5.4. veselīguma norāde – jebkura norāde, kas pauž, liek domāt vai netieši norāda, ka pastāv saikne starp pārtikas produktu kategoriju, pārtikas produktu vai kādu tā sastāvdaļu un veselību (*Regula Nr. 1924/2006 2. panta 2. punkta 5) apakšpunkts*);

5.5. norāde – jebkurš ziņojums vai atveidojums, kas nav obligāts saskaņā ar Kopienas vai valstu tiesību aktiem, tostarp ilustrēts, grafisks vai jebkāda veida simbolisks atveidojums, kurš pauž, liek domāt vai netieši norāda, ka pārtikas produktam ir sevišķas īpašības (*Regula Nr. 1924/2006 2. panta 2. punktu 1) apakšpunkts*);

5.6. reklāma – ar saimniecisko vai profesionālo darbību saistīts jebkuras formas vai jebkura veida paziņojums vai pasākums, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu (arī nekustamā īpašuma, tiesību un saistību) popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem (*Reklāmas likuma 1. pants*).

6. Regulējošie normatīvie akti:

6.1. Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regula (ES) Nr. 1169/2011 par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas

Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu¹;

6.2. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1924/2006 par uzturvērtības un veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem²;

6.3. Komisijas 2012. gada 16. maija Regula (ES) Nr. 432/2012, ar ko izveido sarakstu ar atļautajām veselīguma norādēm uz pārtikas produktiem, kuras neattiecas uz slimības riska samazināšanu un uz bērnu attīstību un veselību³;

6.4. Eiropas Savienības Veselīguma norāžu reģistrs⁴ – reģistrā ir iekļautas visas atļautās un neatļautās veselīguma norādes, tas kalpo par atsauces avotu un nodrošina pilnīgu caurredzamību patērētājiem un uzņēmējiem;

6.5. Ministru kabineta 2015. gada 1. decembra noteikumu Nr. 685 “Prasības uztura bagātinātājiem”⁵;

6.6. Reklāmas likums⁶.

**vadlīnijas nav uzskatāmas par oficiālu normatīvo aktu skaidrojumu, un tās nav juridiski saistošas. Vadlīnijās iekļautā informācija ir uzskatāma par aktuālu līdz brīdim, kamēr ir spēkā un nav grozīti vadlīnijās minētie normatīvie akti.*

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32011R1169>

² <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2006/1924/oj/?locale=LV>

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A02012R0432-20250820>

⁴ <https://ec.europa.eu/food/food-feed-portal/screen/health-claims/eu-register>

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/278387-prasibas-uztura-bagatinatajiem>

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/163-reklamas-likums>